

DIDACTIEK VAN SPREEKVAARDIGHEID FRANS

TOMf4: Beschrijven in de vorm van een opsomming Uitgewerkt voorbeeld

Waar TOMf2 en TOMf3 stellen dat de leerlingen luidop lezen, nazeggen of navertellen, verwacht TOMf4 dat de leerlingen een gebeurtenis, iets of iemand beschrijven. Ze stellen, aan de hand van modellen, voorbeelden of bouwstenen, zelf hun tekst samen. De spreekopdracht is dus meer open.

Via een goede didactische aanpak help je de leerlingen bij het voorbereiden van een open spreekopdracht. De leerlingen moeten duidelijk weten wat er van hen verwacht wordt. Het doel en de opdracht zijn duidelijk als ze weten:

- *waarover* ze moeten spreken (het onderwerp);
- *voor of met wie* ze spreken (het publiek).
Dat kunnen leeftijdsgenoten zijn, een bekende volwassene, bijvoorbeeld een leraar of de directeur, een onbekende volwassene (bijvoorbeeld een winkelier)
- *waarom* ze iets vertellen (het spreekdoel).
Is het de bedoeling om informatie te geven, bijvoorbeeld over zichzelf, hun vrienden, hun familie of moeten ze de weg uitleggen, of ...?
- *wat* van hen verwacht wordt (afspraken).
Welke elementen moeten zeker aan bod komen als ze informatie geven over ...? Waarop moeten ze letten? Welke hulpmiddelen mogen/kunnen ze eventueel gebruiken?

Samen met de leerlingen denk je dus hardop na over de aanpak van een spreekopdracht. Je staat model voor de leerlingen. In een volgende stap laat je de leerlingen nadenken en zelf vragen stellen over de opbouw van hun boodschap. Het inzetten van strategieën is hier onlosmakelijk mee verbonden.

Een spreekopdracht die samen met de leerlingen opgebouwd wordt, biedt niet alleen een houvast voor leerlingen. Het is tegelijkertijd een kans om leerlingen te leren voor zichzelf doelen te stellen en te reflecteren over hun eigen leerproces. Het stappenplan dat volgt, kan hierbij helpen:

- 1 Leg de opdracht duidelijk uit.
- 2 Help de leerlingen om hun voorkennis te activeren.
- 3 Veranker de nodige taalstructuren en woordenschat.
- 4 Formuleer samen met de leerlingen welk(e) doel(en) ze willen bereiken. Laat hen ook een persoonlijk werkpunt formuleren.
- 5 Bereid samen met de leerlingen de eigenlijke spreekopdracht voor.
- 6 Zorg voor ondersteuning en voorzie voldoende inoefentijd.
- 7 Observeer, evalueer en geef feedback.

1 Leg de opdracht duidelijk uit.

Vertrek vanuit de doelen. Op die manier weten de leerlingen wat ze zullen leren en waaraan ze zullen werken. Zeg ook duidelijk wat je verwacht en wanneer de opdracht goed is uitgevoerd.

Ons voorbeeld vertrekt vanuit TOfm4: *Met een vorm van ondersteuning een gebeurtenis, verhaal, iets of iemand beschrijven in de vorm van een opsomming.*

Voor dit doel bepalen we de spreekopdracht en leggen we vast wanneer de opdracht goed is uitgevoerd.

Doel:

Iemand kunnen beschrijven in de vorm van een opsomming (TOfm4)

Opdracht:

Je hebt in een winkel gezien hoe iemand een portefeuille steelt uit de handtas van een klant. Je beschrijft de dief aan de politie.

Je hebt de spreekopdracht goed uitgevoerd als je

- *je het uiterlijk van de dief beschrijft (minstens 2 kenmerken);*
- *je vermeldt welke kledij de dief draagt (minstens 3 kledingstukken met de kleur);*
- *je je eigen werkpunt hebt kunnen realiseren¹.*

2 Help de leerlingen om hun voorkennis te activeren.

Laat de leerlingen nadenken over de taalmiddelen die ze nodig hebben om de opdracht uit te voeren. Stel hen volgende vraag: *Wat heb je nodig om deze opdracht tot een goed einde te brengen?*

De leerlingen kunnen een woordveld opbouwen via een brainstorm of een mindmap: *Welke woordenschat en structuren kennen ze al? Welke kunnen ze bij deze opdracht gebruiken?*

Laat de leerlingen een eenvoudige tekening maken of een lijstje aanleggen. Ze hebben nog niet zo veel taalmiddelen. Wijs hen erop dat ze vooral moeten putten uit de woordenschat die ze al kennen of die ze al geleerd hebben. Als ze een lijstje willen aanleggen, kunnen ze hun handboek gebruiken om de correcte schrijfwijze op te zoeken. Eventueel kunnen ze in een woordenboek nog bijkomende woorden opzoeken. Minder taalvaardige leerlingen kun je extra ondersteunen.

'Denken - delen - uitwisselen' is een dankbare werkvorm om de talige middelen uit te breiden en het taalaanbod te verrijken.

- **Denken:** Laat de leerlingen altijd eerst individueel nadenken. Ze kunnen een schets of tekening maken of met behulp van hun boek een lijstje aanleggen.
- **Delen:** Vervolgens vergelijken ze met elkaar welke woorden en structuren ze al kennen: eerst per twee en daarna per vier.
- **Uitwisselen:** Ten slotte kun je één leerling in elk groepje aanduiden om zijn lijstje luidop te lezen en uit te wisselen met de andere groepen.

Op die manier kunnen de leerlingen hun tekening of lijstje aanvullen en leren ze van elkaar. Minder taalvaardige leerlingen krijgen zo ook extra input en ideeën die ze kunnen gebruiken bij hun eigen spreekoefening.

¹ Zie punt 3 *Formuleer samen met de leerlingen welk(e) doel(en) ze willen bereiken. Laat hen ook een persoonlijk werkpunt formuleren.*

Voorbeeld: woordveld

Brainstorm: Wat heb ik nodig om de opdracht te kunnen uitvoeren? Welke woorden kan ik hiervoor gebruiken? Wat moet ik hiervoor kennen - kunnen?		
1 Het uiterlijk il est grand, petit		elle est grande, petite
il/elle a	des cheveux longs/courts des cheveux bruns/blonds/noirs une petite/grande bouche de petites/grandes oreilles	
2 De kledij il/elle porte	un pantalon, un jean une jupe, une robe un T-shirt, un pull un anorak, une veste une casquette, un bonnet des baskets, des bottes, des bottines, des sandales, des chaussures	rouge(s), jaune(s), rose(s), mauve(s) bleu(e)(s), noir(e)(s) vert(e)(s), gris(e)(s), brun(e)(s) blanc(s)/blanche(s) orange

Voorbeeld: mindmap

3 Veranker de nodige taalstructuren en de woordenschat.

De leerlingen zullen de nodige taalstructuren en woordenschat pas inzetten wanneer deze verankerd zijn.

Bied de leerlingen verschillende kansen aan om deze taalstructuren en woordenschat vast te zetten. Voorzie voldoende tijd hiervoor zodat de leerlingen de nieuwe kennis mondeling vlot beheersen. Spelvormen zijn hiervoor ideaal. Bijvoorbeeld een memory over de kledij, waarbij de leerlingen telkens zegt wat hij doet en ziet:

Leerling 1:	Je tourne la carte. Je vois un T-shirt. Je tourne la carte. Je vois un pantalon. Dommage !
Leerling 2:	Je tourne la carte. Je vois un pantalon. Je tourne la carte. Je vois un pantalon. Youpi ! Je prends les cartes.

4 Formuleer samen met de leerlingen welk(e) doel(en) ze willen bereiken. Laat hen ook een persoonlijk werkpunt formuleren.

Laat de leerlingen volgende vragen beantwoorden:

Wat wil ik oefenen met deze opdracht?

Wat wil ik kunnen zeggen/vragen in het Frans?

Waar wil ik persoonlijk op letten bij deze opdracht?

Doelen : (geformuleerd door de leerling)	
Wat wil ik kunnen na deze opdracht?	Bijvoorbeeld: 1. Ik kan iemands uiterlijk beschrijven.
	2. Ik kan vertellen welke kledij iemand draagt.
Waar moet ik aan denken als ik spreek?	(Een persoonlijk werkpunt) Bijvoorbeeld: 3. Ik probeer te spreken op een rustig tempo.

In het ontwikkelthema “Zelfregulerend vermogen” vinden we volgende generieke doelen:

IVzv3 Doelgericht en efficiënt handelen door taken te plannen, uit te voeren, erop te reflecteren en waar nodig bij te sturen in functie van zelfredzaam en zelfstandig functioneren.

IVzv4 Specifieke strategieën inzetten om vragen, opdrachten, uitdagingen en problemen efficiënt aan te pakken.

Door stil te staan bij de doelen, de leerlingen laten na te denken over hoe ze de opdracht best aanpakken en hierop feedback te geven, zetten we hierop in.

5 Bereid samen met de leerlingen de eigenlijke spreekopdracht voor.

Bespreek volgende vragen met de leerlingen, zodat de leerlingen goed weten hoe ze hun boodschap correct kunnen formuleren. Het zal hen tijdens de opdracht ook helpen om zich te blijven concentreren.

Waarom ga ik iemand beschrijven? (spreekdoel)

Wie is de ontvanger? (je publiek, voor/tegen wie spreek je?)

Hoe ga ik de boodschap brengen? Wat zeg ik eerst? Wat zeg ik daarna?

Wat verwacht/wil ik dat de politie zal weten na mijn beschrijving? Wat moet ik zeker zeggen?

In het begin overloop en beantwoord je deze vragen best samen met de leerlingen. Je voorziet een sterke ondersteuning en leert hen hoe ze een dergelijke opdracht best aanpakken. In het begin toon je dit als het ware voor (modeling).

Deze ondersteuning bouw je geleidelijk aan af zodat de leerlingen meer zelfstandig aan de slag gaan en steeds autonomer nadenken over hoe ze de opdracht moeten aanpakken.

6 Zorg voor ondersteuning en voorzie voldoende inoefentijd.

Maak samen met de leerlingen een spreekplannetje op:

J'ai vu le voleur/la voleuse.
Il/elle est ...
Il/elle a ...
Il/elle porte ...

De leerlingen bereiden aan de hand van het spreekkader hun spreekoefening voor. Ze oefenen in duo's.

Maak de inoefening zo authentiek mogelijk en zorg voor een informatiekloof. Laat de leerlingen "de dief" kiezen uit een vijftiental foto's. Ze beschrijven de persoon die ze gekozen hebben. De persoon die luistert, bekijkt aandachtig de foto's en duidt de persoon aan die beschreven werd. Op die manier wordt de opdracht ook een luisteroefening. Daarnaast krijgt de spreker direct feedback op zijn beschrijving. Wanneer de luisteraar de juiste foto aanduidt, is de boodschap goed overgekomen.

Daarna worden de duo's gewisseld. Elke leerling is dus zowel spreker als luisteraar

Voorzie voldoende inoefentijd voor je tot de summatieve evaluatie overgaat.

Een tablet of smartphone zijn gemakkelijk hanteerbare hulpmiddelen om spreekoefeningen op te nemen. Ook met het gratis programma Audacity of de gratis app Puppet pals kunnen kinderen gemakkelijk zelfstandig aan de slag. Het opnemen van de spreekopdracht heeft als voordeel dat de leerlingen hun opdracht kunnen beluisteren en kunnen leren uit hun fouten. Zo horen ze bijvoorbeeld zelf of ze te traag, te snel of onduidelijk spreken. Het zijn daarnaast ook handige hulpmiddelen voor leerlingen die weinig spreekdurf hebben.

Voor jou als leraar kan een opname ook handig zijn. Het biedt de mogelijkheid om de spreekopdracht achteraf rustig te evalueren.

7 Observeer, evalueer en geef feedback.

Hier vind je enkele handvatten om de spreekopdracht te evalueren en van feedback te voorzien. Uitgebreidere informatie over evalueren vind je op de [PRO.-site](#) van Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Vergeet niet eerst aan te melden.

7.1 Vooraf bepaalde criteria

Op voorhand heb je reeds duidelijk aangegeven wat je van de leerlingen verwacht als je gaat observeren en evalueren:

- Inhoudelijk:
Bijvoorbeeld
Je hebt de spreekopdracht goed uitgevoerd als
 - *je het uiterlijk van de dief beschrijft (minstens 2 kenmerken).*
 - *je vermeldt welke kledij de dief draagt (minstens 3 kledingstukken met de kleur).*
 - *je je eigen werkpunt gerealiseerd hebt.*
- Waar je nog zult op letten:
Bijvoorbeeld
Je geeft als leerkracht zelf een werkpunt aan. (bv. spreken op een rustig tempo)

7.2 Reflectie en evaluatie

Tijdens de inoefenfase (punt 5) heb je als leerkracht de kans om te observeren en de leerlingen feedback te geven over het proces. Op die manier kunnen leerlingen groeien in hun spreekvaardigheid.

Daarnaast is het ook belangrijk om de leerling zelf te laten reflecteren op basis van de bepaalde criteria. Hierdoor krijgt hij de kans om na te denken over wat al goed lukte en waar hij nog moeilijkheden ondervond. Tegelijkertijd wordt de leerling uitgenodigd om vooruit te denken: wat kan ik doen om de opdracht een volgende keer nog beter te kunnen uitvoeren? Dit kan hij aanduiden in het reflectiekader aan de hand van volgende iconen:

Ik heb meer tijd nodig.

Bv. om de opdracht voor te bereiden
Bv. meer oefentijd

Ik heb hulpmiddelen nodig.

Bv. een spiekbriefje met belangrijke woorden.
Bv. een geheugensteuntje (prent, tekening, voorwerp,...).

Ik heb ondersteuning van anderen nodig.

Bv. van de juf/meester.
Bv. van een klasgenoot.

Ik probeer iets moeilijker

Bv. Ik probeer een rijkere taal te gebruiken.
Bv. Ik probeer meer te vragen of te zeggen.

Op die manier neemt **de leerling** het eigen leerproces bewuster in handen. **Voor de leraar** biedt een dergelijk kader ondersteuning om samen met de leerlingen een spreekopdracht doelgericht voor te bereiden en te evalueren. De leraar kan de leerlingen gericht observeren en feedback geven **op de te realiseren doelen**. Zo kun je de leerling op weg zetten naar de volgende stap in zijn leerproces.

Reflectie: Hoe heb je de opdracht ervaren? *Heel goed - goed - nog niet zo goed*

- *Ik heb minstens 2 uiterlijke kenmerken van de dief benoemd. Ja / neen*
- *Ik heb minstens 3 kledingstukken met de kleur opgenoemd. Ja / neen*
- *Ik heb gelet op mijn eigen werkpunt. Ja / neen*

Waar ga ik volgende keer op letten?

Differentiatie: Wat heb ik nodig om volgende keer de opdracht beter te kunnen uitvoeren?

Ik heb meer tijd nodig.

Ik heb hulpmiddelen nodig.

Ik heb hulp van anderen nodig.

Ik probeer iets moeilijker.

Feedback op de realisatie van de doelen (door de leerkracht)

Vermeld het zeker ook in je feedback wanneer de leerling verder gaat dan het gevraagde minimum door bv. vier of vijf kledingstukken te benoemen.

In ZILL lezen we bij “Onderzoekscompetentie”:

IVoc4 Alleen of met andere kritisch reflecteren op ervaringen en bevindingen en daaruit leren.

Door bewust tijd en ruimte te maken voor feedback, zetten we niet alleen op IVoc4 in, maar ook op reeds hoger vermelde doelen IVzv3 en IVzv4 (zie 4).

